

Ülkemizde yayınlanan ilk radyoloji dergisi: Klinik Radyoloji

First radiology journal published in our country: Clinical Radiology

Cihat Çınar Başekim

RADYOLOJİ TARİHİNDEN

Türk Radyoloji Derneği halihazırda periyodik olarak üç adet radyoloji dergisi yayımlamaktadır: Diagnostic and Interventional Radiology (DIR), Türk Radyoloji Seminerleri ve Türk Radyoloji Dergisi (TRD).

Diagnostic and Interventional Radiology, sahip olduğu yüksek etki faktörü (impact factor) ile yurt içinde olduğu kadar yurt dışında da kabul gören ve yazılarının büyük bölümü yurt dışı yazılardan oluşan saygın bir dergidir. DIR'ın, 2018 Mayıs-Haziran ayı döneminde 24. cildinin 3. sayısı yayımlanmıştır. Yılda üç kez yayımlanan Türk Radyoloji Seminerleri, her sayısında farklı bir ana konuda, tecrübeli yazarlar tarafından kaleme alınan güncel bilgi ve deneyimleri içeren yazılar sunmaktadır. Bu derginin 2017 Aralık ayında 5. cildinin 3. sayısı yayımlanmıştır. Türk Radyoloji Dergisi, ilk kez 1955 yılı Ekim ayında yayımlanmaya başlanmış, daha sonra bir süre için yayın hayatına ara vermiştir. Türk Radyoloji Derneği tarafından tekrar yayımlanmaya başlanan bu dergi, 2017 Nisan döneminde 36. cilt 1. sayı ile yayın hayatına devam etmektedir.

Ülkemizde periyodik olarak yayımlanmaya başlayan ilk radyoloji dergisi, Klinik Radyoloji dergisidir. Dergi, 1940 yılı Temmuz ayında yayımlanmaya başlamıştır (Resim 1). Başlangıçta iki ayda bir çıkması planlanmış olup aynı yıl Eylül ayında ikinci sayısı yayımlanmıştır.

Derginin kapağında dergi adı Türkçe, İngilizce, Fransızca ve Almanca olarak 4 ayrı dilde belirtilmiştir: "Klinik Radyoloji", "Clinical Radiology", "Radiologie Clinique" ve "Klinischen Radiologie".

Derginin sahibi ve yayın müdürü Dr. Naci Gören'dir. Abonman ve yazı işleri sorumlusu olarak Dr. İsmet Sayman görünmektedir. Yazı ve abonman işleri için verilen adres ilk sayılarda Dr. İsmet Sayman adına Konya'dan bir posta kutusu iken, 5. sayıda bu adres değişmiş ve "Dr. İsmet Sayman, Mareşal Çakmak Hastanesi, Röntgen Mütahassısı, Erzurum" olmuştur. Derginin basım yeri olarak "Kader Basimevi" bilgisi verilmiş, ancak şehir belirtilmemiştir.

Derginin 1. sayısında önsöz yazısını kaleme alan Dr. İsmet Sayman şunları söylemiştir:

"Klinik Radyoloji; Türk radyoloji mesaisine bir hız vermek, onun değerli varlığını tanıtmaya yardım etmek ve nihayet Türk radyolojisinin sesini memleket içinde olduğu kadar dışarıda da duyurmak için intişar ediyor. Hiç şüphe yoktur ki, Türk tıp camiasının en sessiz şubesi "Radyoloji"dir. Bu hal milli bir noksan ve beynelmil varlığımızı sarsacak büyük bir kusurdur. Hepimize raci olan bu kusurun tamir zamanı gelmiş ve belki de çoktan geçmiştir. Yapılan mesailerin he-deflendirilmesi, kıymetlendirilmesi gerçi bir zeka ve yüksek bir ilmi varlık işi ise de, muayyen bir program dahilinde yapılan azimli bir meraklı çalışma ile de, aynı muvaffakiyet gösterilebilir. Bu bir karakterdir ve bu karakterin bütün meslektaşlarımızda mevcut olduğuna şüphemiz yoktur. Bu noktayı nazardan, memleketimizde çok eski bir maziye malik olan bu şubenin el'an bir mecmuaya malik olmamış bulunması, milli bir lakaydı değerine yükselecek kadar acı olan bir hakikattir. Değerli milli şefimiz İsmet İnönü'nün yüksek başkanlığı altında, parlak ve engin bir istikbale doğru büyük bir imanla ilerleyen devletimizin ateşli enerjisi karşısında, bu acı hakikatin zararlarını, el ve mesai birliği ile bütün meslektaşların telafi edeceklerine sarsılmaz bir imanla meşbuuz. Çok gayri müsait şartlar altında intişar eden ve milli varlık uğurunda bütün meslektaşların malı olmağa amade olan klinik radyoloji, ideallerine vasil olmuş bulunursa kendisini çok bahtiyar sayacaktır".

İlk sayıda ayrıca, Almanya-Wiesbaden'den Dr. Alban Köhler de bir giriş yazısı yazmıştır. Dr. Köhler'in Almanca olarak yazdığı bu yazının tercümesi hemen arka sayfada yer almıştır. Yazısında, kendisinin halen hayatta bulunan röntgencilerin en yaşlısı olduğunu ve 40 yılı aşkın süredir röntgenle uğraştığını belirttikten sonra, böyle bir dergi çıkarmanın faydaları ve gerekliliği üzerinde görüşlerini bildirmektedir.

Derginin kapak sayfasında "Yazı Arkadaşları-Collaborateurs" olarak bildirilen isimler şunlardır: Prof. Alban Köhler

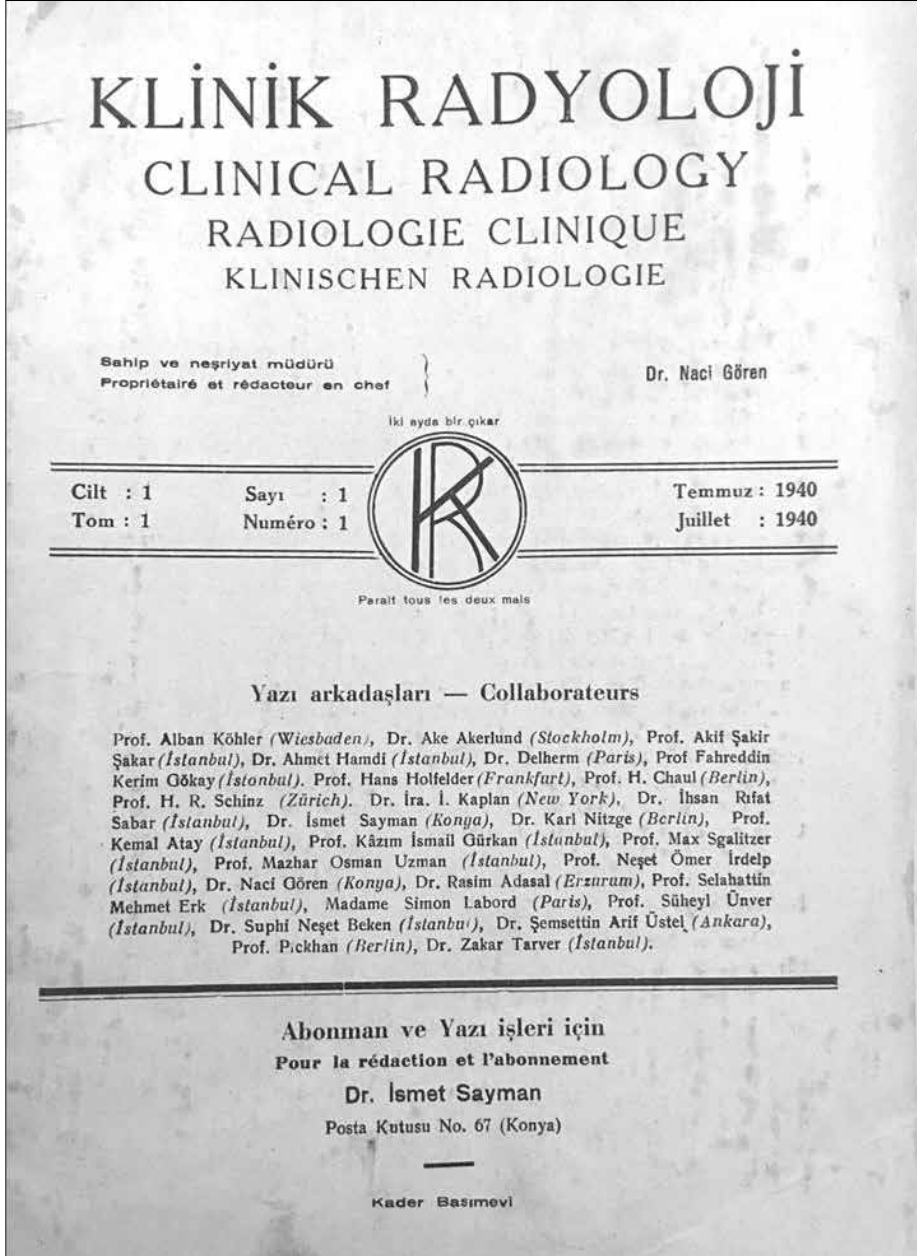
Bayındır İçerenköy Hastanesi, Radyoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Sorumlu Yazar:
Cihat Çınar Başekim

E-posta:
cinarbasekim@yahoo.com

©Telif Hakkı 2017 Türk Radyoloji Derneği - Makale metnine www.turkradyolojidergisi.org web sayfasından ulaşılabilir.

©Copyright 2017 by Turkish Society of Radiology - Available online at www.turkradyolojidergisi.org

Resim 1. Klinik Radyoloji dergisinin 1. cilt, 1. sayısının kapağı

(Wiesbaden), Dr. Ake Akerlund (Stokholm), Prof. Arif Şakir Şakar (İstanbul), Dr. Ahmet Hamdi (İstanbul), Dr. Delherm (Paris), Dr. Fahreddin Kerim Gökay (İstanbul), Prof. Hans Holfelder (Frankfurt), Prof. H. Chaul (Berlin), Prof. H.R. Schinz (Zürich), Dr. İra. İ. Kaplan (New York), Dr. İhsan Rifat Sabar (İstanbul), Dr. İsmet Sayman (Konya), Dr. Karl Nitzge (Berlin), Prof. Kemal Atay (İstanbul), Prof. Kazım İsmail Gürkan (İstanbul), Prof. Max Sgalitzer (İstanbul), Prof. Mazhar Osman Uzman (İstanbul), Prof. Neşet Ömer İrdelp (İstanbul), Dr. Naci Gören (Konya), Dr. Rasim Adasal (Erzurum), Prof. Selahattin Mehmet Erk (İstanbul), Madame Simon Labord (Paris), Prof. Süheyl

Ünver (İstanbul), Dr. Suphi Neşet Beken (İstanbul), Dr. Şemsettin Arif Üstel (Ankara), Prof. Pickhan (Berlin), Dr. Zakar Tarver (İstanbul). İsimlerin büyük bölümü Türk radyolog ve klinisyenlerden oluşurken, yurt dışından da çok sayıda isim yer almaktadır.

Kapağın arkasındaki sayfada, derginin yazı kuralları "*Mecmuaya yazı gönderecek meslektaşların nazarı dikkatine*" başlığı ile verilmiştir. Bu bölümde dergiye orijinal yazılar, değer ve ehemmiyeti yüksek olan tercüme ve enteresan küçük müşahedelerin kabul edileceği bildirilmiştir. Bu sayfanın sonunda yazışma adresi ve abonman ücreti belirtilmiştir.

Birinci sayfada derginin o sayısında yayımlanan yazıların listesi, 2. sayfadan itibaren de makaleler yer almaktadır.

İlk sayıda yayımlanan tıbbi makaleler şunlardır:

- Prof. Dr. A. Süheyl Ünver: Türklerde radyolojinin başlangıcına dair.
- Dr. Zakar Tarver: Röntgen mütehasısının vazifeleri Dr. İsmet Sayman: Köhler-Pellegri-Stieda hastalığı
- Dr. İsmet Sayman: Röntgen'in hayatı (Otto Glasser'in, La vie de Wilhelm Conrad Röntgen isimli yazısının tercümesi)

Diğer sayılarda yurt içinden ve yurt dışından yazarlara ait makaleler bulunmaktadır. Makalelerin isimleri Türkçe yazıldıktan sonra, bazı makalelerin isimleri Fransızca veya İngilizce olarak da yazılmıştır.

Dergide çalışma makaleleri, olgu sunumları, derleme yazılar dışında yurt dışında yayımlanmış bazı yazıların tercüme de yer almaktadır. Örneğin, 1. sayıda "Röntgen'in hayatı" başlıklı yazı, Dr. Otto Glasser tarafından yazılan "La vie de Wilhelm Conrad Roentgen" başlıklı yazının Dr. İsmet Sayman tarafından yapılmış olan tercümesidir.

Bazı makalenin sonunda Türkçe, İngilizce, Almanca ve Fransızca özetleri yer almaktadır (Resim 2). Bazı olgu sunumu yazıları ise, kısa özet şeklinde dört ayrı dilde yazılmıştır (Resim 3). Genelde ülkemizde yayımlanan Türkçe bilimsel dergilerde, makale özetleri Türkçe ve İngilizce olarak verilirken o dönemde bu özetlerin dört ayrı dilde yayımlanmış olması dikkat çekicidir. Derginin son sayfalarında ilanlara yer verilmektedir.

Klinik Radyoloji dergisinde abonman ve yazı işleri sorumlusu olarak görülen Dr. İsmet Sayman, dergide makaleler de yayımlamıştır. Dr. General Kemal Özbay'ın Türk Asker Hekimliği Tarihi ve Asker Hastaneleri isimli kitabında (Yörük Basımevi, İstanbul, S. 550) İsmet Sayman'ın 1341 (1925)-5 nasıplı olduğu belirtilmekte ve hakkında "*Değerli bir röntgen mütehasısı. Yabancı cisimlerin yerini tespitte yarayan bir alet icat etmişti*" denilmektedir.

1941 yılı Eylül ayında, derginin 2. cildinin 5. sayısı yayımlanmıştır. Bundan sonraki yayının hayatı hakkında bilgi edinmem mümkün olamadı. Derginin bu sayılarının yayımlandığı tarih olan 1940-41 yılları, İkinci Dünya Savaşı'nın devam ettiği yıllardır. Türkiye bu savaşa girmemiş olsa da, o dönemde birçok

Çifte safra kesesi

Dr. Fahri Işık

Memleket hastanesi Röntgen mütehassısı (İzmir)

Hasta, Semiha isminde ve 20 yaşında bir bayan. Uzun zamandan beri bilhassa aç karnına gelen ağrılardan müşteki, ağrılar beline vuruyor. Krizler çok şiddetli geliyordu. Dr. Şaso tarafından kolesistografi yapılmak üzere yollanıyor. Yapılan kolesistografide, iki vezikül görülüyor (Şekil - 1). Müteaddit kontroller aynı neticeyi veriyor. Fakat ağrıları bununla izah edemediğim için cihazı hazmi muayenesi yapılıyor ve bu muayenede duodenal bir karha da ayrıca tesbit olunuyor. Çifte vezikül vak'ası elimdeki kitaplara göre dünya literatüründe yirminci vak'adır. Bunun hususiyeti, ülser ile beraber bulunması ve büsbütün ayrı olmayıp yekdiğerine iltisaklı görülmesidir. Hasta, yapılan ülser tedavisinden çok istifade etmiş bulunmaktadır.

Double vésicul bilière

Dr. Fahri Işık

Radiologiste à l'hôpital d'urbain (İzmir)

Le malade est une femme du nom Semiha, âgée de 20 ans. Souffrant depuis longtemps des douleurs dans le ventre, surtout à jeun, les douleurs se propagent au dos, et les crises sont très violente, elle s'est adressée au docteur Chasseaud qui me l'a envoyée pour la cholécystographie.

La cholécystographie effectuée, indique deux vésicules aux contours réguliers et distincts l'une de l'autre de façon très apparente (Fig - 1). Les radiographies prises dans différentes positions donnent toute le même résultat. Mais à cause de qui je ne peux pas interpreter l'origine de ces douleurs avec cete constatation, j'ai effectué l'examen de l'estomac et ainsi j'ai fixé l'existence d'un ulcère duodénal.

Le cas de double vésicule est très rare et d'après ma connaissance je crois qu'il est le vingtième dans la littérature mondiale.

La particularité de ce cas est la coincidence avec l'ulcère, duodénal et adhérence entre deux vésicules. La malade est très améliorée par le traitement de son ulcère.

The double gallbladder

Dr. Fahri Işık

Radiologiste of the country hospital (İzmir)

The ill is a lady named Semiha, who is 20 years old. Since a long time who complains of the pains which happen especially when she is hungry, the aches reflect to her loin. The crises had been becoming very violent. She is lad in order to be made her cholécystography by Dr. Chasseaud, it seems double gallbladder, at her cholécystography which is made (Fig : 1). The numerous controls gives the same result. But by reason of that I could not explain with this, there is made the examination of the stomach and further fixed ulcer of duodenum too in this examination.

According to the books wich I have, the double gallbladder event is the twentieth event in the world literature. The particularity of this, is to be seen adhesive one to another that has been with ulcer and not becoming entirely separated. Ill, is taking advantage from the ulcer curing which is applied.

Paar gallenblase

Dr. Fahri Işık

Chefarzt des städtischen Krankenhauses (İzmir)

Die Patienten ist eine 20 Jährige Frau, Namens Semiha. Klagte seit Lange über Bauchschmerzen besonders am nüthern. Die Schmerzen strahlten zum Lendenwirbel und die Schmerzen waren sehr kräftig. Die Patienten wird mir um Cholécystographische Untersuchung Gesandt. Die Aufnahmen zeitigte uns zwei Gallenblasen Schatten, mit regelmässigen Kontur und deutlich voneinander getreent (Abb : 1). Die Radiogramme, unter verschidenen Haltungen, geben immer die gleichen Resultate. Da diese Schmerzen mit diesen Radiologischen Befunden nicht richtiger kalarbar waren, habe ich eine Magenuntersuchung gemacht, und eine duodenale geschwür festgestellt.

Der Fall der Paar gallenblase ist sehr selten, und ich meine Wohl dass dieses fall der zwanzigste der Weltliteratur ist. Die Besonderheit dieses Falles ist das zusammentreffen der duodenale geschwür mit doppelgallenblase der beiden. Die Kranke von ulcus Behandlung viel profitiert.

Resim 2. Klinik Radyoloji dergisinin 1. cilt 2. sayısında Dr. Fahri Işık'ın Türkçe, Fransızca, İngilizce ve Almanca olarak yazılmış olan "Çift Safra Kesesi-Double vésicul bilière-The double gallbladder-Paar gallenblase" başlıklı olgu sunumu yazısı

tedbirler alınmış ve seferberlik ilan edilmiştir. Dr. General Kemal Özbay'ın Türk Asker Hekimliği Tarihi ve Asker Hastaneleri isimli kitabında, "İkinci Cihan Savaşı Seferberliğinden Sonra" başlıklı 21. bölümde, 1948'den itibaren ordudan ayrılan hekimlerin listesi içerisinde (s.550) Tbp. Alb. İsmet Sayman adı da yer almaktadır. Yani savaş yıllarında ilan edilen seferberlik nedeniyle İsmet Sayman, Konya'dan Erzurum'a nakledilmiş ve o günün şartları içinde dergi yayın hayatını sürdürmemiş olabilir.

Türk Radyoloji Cemiyeti'nin 1956 yılı Kongre Raporu'nda, İsmet Sayman ismini İstanbul Radyologları arasında görmekteyiz. Her ne

kadar o tarihlerde dergi ile ilgili bir bilgi elimizde olmasa da, İsmet Sayman'ın bilimsel çalışmalarına devam ettiği ve cemiyetin o yılki faaliyetlerinde sunum yapan radyologlar arasında olduğu aynı raporda görülmektedir. 1955 yılında yayın hayatına başlayan Türk Radyoloji Dergisi'nin 1. cilt 3. sayısında da Dr. İsmet Sayman'ın, Denizcilik Bankası Hastanesi Röntgen Mütehassısı olarak "Miyokardiyum enfarktüslerinde, kalp anevrizmalarında ve koroner arteri ensüffizanslarında şahsi belirtilerim" isimli bir makalesi yer almaktadır.

Her ne kadar yayın hayatı kısa sürmüş olsa da o günün şartları içinde böyle bir derginin yayın hayatına kazandırılmış olmasını, Türk

radyolojisine hizmetlerini ve bu konuda harcanan emekleri taktir etmek gerekir. Emeği geçenleri saygı ve rahmetle anıyorum.

Kaynaklar

1. Klinik Radyoloji Dergisi. Kader Basımevi. Sene 1940-1941. Cilt:1, Sayı:1,2; Cilt:2, Sayı 5
2. Dr. General Kemal Özbay. Türk Asker Hekimliği Tarihi ve Asker Hastaneleri. Yörük Basımevi. İstanbul 1976
3. Türk Radyoloji Cemiyeti Kongre Raporu. İsmail Akgün Matbaası. İstanbul 1956
4. Türk Radyoloji Mecmuası. İstanbul. Nisan 1956. Volum:1, Sayı:3